

POLYCE

Metropolisation and Polycentric Development in Central Europe

Targeted Analysis 2013/2/12

Základní údaje, 31. května 2012

This executive summary the final results a Targeted Analysis conducted within the framework of the ESPON 2013 Programme, partly financed by the European Regional Development Fund.

The partnership behind the ESPON Programme consists of the EU Commission and the Member States of the EU27, plus Iceland, Liechtenstein, Norway and Switzerland. Each partner is represented in the ESPON Monitoring Committee.

This report does not necessarily reflect the opinion of the members of the Monitoring Committee.

Information on the ESPON Programme and projects can be found on www.espon.eu

The web site provides the possibility to download and examine the most recent documents produced by finalised and ongoing ESPON projects.

This basic report exists only in an electronic version.

© ESPON & Vienna University of Technology, 2012.

Printing, reproduction or quotation is authorised provided the source is acknowledged and a copy is forwarded to the ESPON Coordination Unit in Luxembourg.

Autoři

Lead Partner: Vienna University of Technology, Center of Regional Science

Rudolf Giffinger, Johannes Suitner, Justin Kadi, Hans Kramar, Christina Simon

University of Ljubljana, Faculty of Civil and Geodetic Engineering

Natasa Pichler-Milanovic, Alma Zavodnik-Lamousek, Samo Drobne, Miha Konjar

Slovak University of Technology, Bratislava

Maros Finka, Matej Jasso, Zuzana Ladzianska

University of Szeged

Zoltan Kovacs, Lajos Boros, Szabolcs Fabula, Tünde Szabo, Agi Papp

Czech Technical University in Praha, Faculty of Architecture

Karel Maier, Marketa Hugova

Charles University in Praha, Faculty of Science

Ludek Sykora, Ondrej Mulicek, Petr Kucera, Branislav Machala

CEPS/INSTEAD - Center for Populations, Poverty and Public Policy Studies, Luxembourg

Christophe Sohn, Sabine Dörny

Politecnico di Milano

Roberto Camagni, Roberta Capello, Andrea Caragliu, Ugo Fratesi

Zainteresovaná města

Lead Stakeholder: City of Wien

Department of Urban Development and Planning

City of Bratislava

Department for Spatial Systems Coordination

City of Ljubljana

Department of Spatial Planning

City of Praha

City Development Authority

City of Budapest

Studio Metropolitana Nonprofit Ltd.

Inteligentní metropolitní rozvoj

Úvod

POLYCE provedla analýzu pěti středoevropských hlavních měst a s nimi funkčně spojených přilehlých oblastí: Bratislava, Budapešť, Lublaň, Praha a Vídeň. Projekt vychází z přání samosprávy uvedených měst provést průzkum budoucího potenciálu měst v oblasti konkurenceschopnosti a spolupráce jednak mezi nimi samotnými tak i mezi nimi a dalšími hlavními městy. Hlavním cílem bylo provést komparativní analýzu těchto pěti měst a příslušných přilehlých území a získat podrobné údaje o tom, co mají společného a v čem se liší. Mělo to napomoci získat aktuální obraz předpokladů rozvoje měst ve střední Evropě.

V rámci této práce se pracovalo se dvěma analytickými koncepcemi – s koncepcí metropolizace a polycentricity, jelikož obě jsou chápány jako hnací motory specifických cest metropolitního rozvoje. Obě koncepce byly při analýze uvedených pěti hlavních středoevropských měst vzal projekt POLYCE v rámci zvoleného přístupu do úvahy a také se pokusil určit jejich vzájemný vztah – tedy do jaké míry může polycentricity a metropolizace podpořit zdravý a vyvážený metropolitní rozvoj.

Terminologie

Obě analytické koncepce ‘metropolizace’ a ‘polycentricity’ tvoří základ pro definování cílů a zaměření výzkumu POLYCE. V rámci projektu jsou tyto dvě koncepce definovány takto:

Metropolizace je proces městské restrukturalizace, kterou lze definovat pomocí specifických aspektů:

- Prostorová koncentrace (nových) ekonomických funkcí nebo obyvatelstva – přičemž k tomu druhému dochází často v důsledku přistěhovalectví (Friedmann, 1986 a 2002; Geyer, 2002)
- K dispozici jsou důležité vedoucí a řídicí funkce a také dobře rozvinuté propojení (Keeling, 1995)
- Ekonomická restrukturalizace díky nárůstu činností náročných na intenzitu znalostí (Krätke, 2007)
- Specializované funkce jsou rozmístěny nerovnoměrně ve městě nebo polycentrických aglomeracích (Kunzmann, 1996; Leroy, 2000; Sassen, 2002; Elissade, 2004)

Polycentricita znamená existenci více než jednoho pólu nebo uzlu na určitém území. Tato koncepce se vyznačuje několika (vzájemně souvisejícími) aspekty:

- Morfologická polycentricita: hierarchie a struktury uzlů podle jejich velikosti a významu.
- Vztahová polycentricita: toky a interakce mezi uzly
- Polycentricita v řízení: sdílené zájmy, motivy, inspirace, spolupráce, vzájemné doplňování se v rozhodovacím procesu v jednotlivých uzlech a mezi nimi.

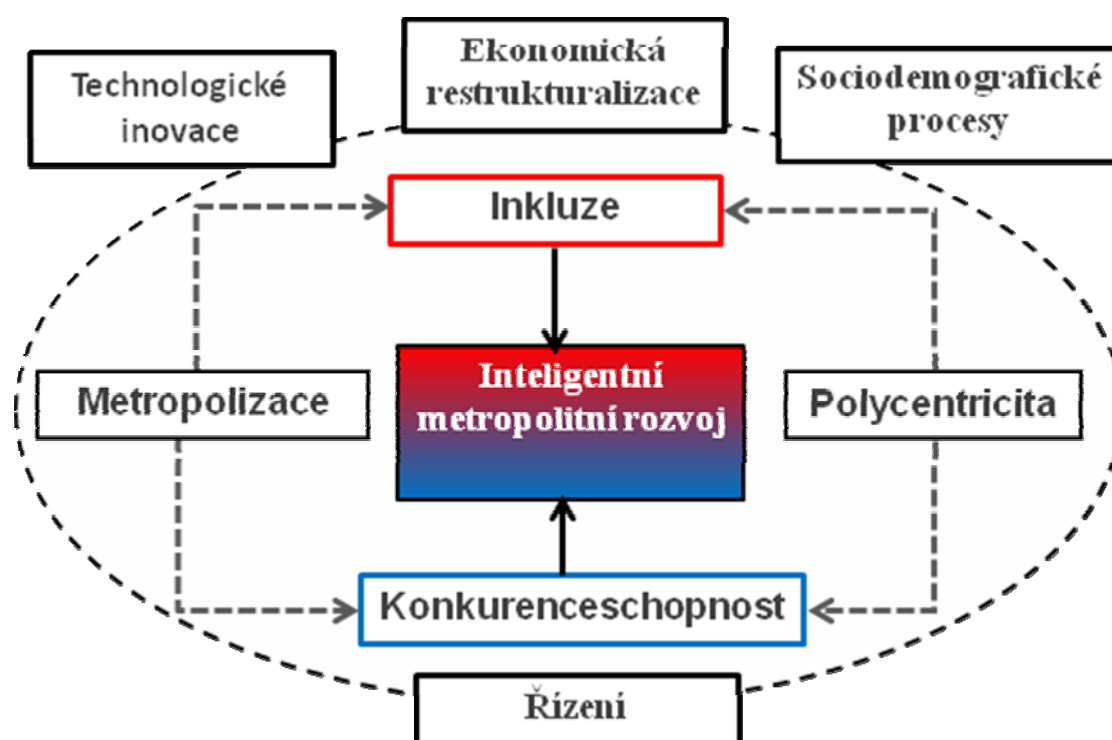
Výzvy pro politiky

Obě koncepce jsou nevyhnutelně spojeny s politicky běžnějšími pojmy konkurenceschopnost a inkluze, jež se často zmiňují nejen na úrovni metropolitní politiky, ale rovněž v politických dokumentech evropských (cf. EC, 2010). Předpokládáme, že vyrovnanost těchto dvou pojetí je klíčovým faktorem pro to, co se nazývá “*inteligentním metropolitním rozvojem*”.

Výraz ‘*smart*’ – chytrý, inteligentní – se v posledních letech stal často skloňovaným slovem, ačkoliv jeho definice je stále dosti nejasná. Původně naznačoval zaměření na hospodářské činnosti spjaté s informačními a komunikačními technologiemi, avšak pokud se aplikuje na městský rozvoj, je zapotřebí jeho vymezení rozšířit. Z této širší prostorové perspektivy (jež je opravdu úzce spjatá s perspektivou politickou) ‘*smart places - inteligentní místa*’ – dle definice Evropské komise ve Strategii EU 2020 (EU 2020 Strategy, EC, 2010) – musí kombinovat více funkcí, jako například funkce spojené

s vědomostmi a inovací, konektivitou nebo vedením. Být *“inteligentním městem”* dále znamená, že “[...] město má ambici zlepšit svoji ekonomickou, sociální a environmentální úroveň a v důsledku toho svou konkurenceschopnost v rámci měst” (Giffinger et al., 2010, str.304 f.). Toto samozřejmě zdůrazňuje důležitost opatření v oblasti vedení, jež sjednocují celou řadu aktérů: od místního obyvatelstva a ekonomických subjektů až po ty, kteří vytvářejí politiku.

Hlavními výzvami pro metropolitní rozvoj – na něž také odkazuje Strategie EU 2020 (EU 2020 Strategy - EC, 2010) – jsou rozvoj konkurenceschopnosti a inkluzivní metropolitní rozvoj. Takže *“inteligentní metropolitní rozvoj”* znamená schopnost metropolitní aglomerace vyrovnat se s oběma uvedenými výzvami. Ovšem jakožto potenciál v tomto ohledu nelze chápat pouze místní dosažitelnost dotací. Inteligentní metropolitní rozvoj v sobě rovněž zahrnuje činnosti nezávislých občanů, kteří se sami rozhodují, pokud jde o jejich uvědomělost a začlenění se do celého procesu. Podporuje to posílení existujících základních prostředků a aktivaci nového potenciálu. Proto POLYCE chápe *“inteligentní metropoli”* jako funkčně integrované metropolitní území, kde probíhají oba procesy – rozvoj konkurenceschopnosti a inkluzivní rozvoj – přičemž důležitým aspektem je skutečnost, že rovnováha mezi oběma musí být řízena pomocí odpovídajících přístupů vedení.

Obrázek 1: Interpretace inteligentního metropolitního rozvoje- insert the traslated chart

Doporučení pro inteligentní středoevropské metropole

V následující sekci jsou možné budoucí činnosti každé metropole načrtnuty v *“programu metropole”*. Nejdříve jsou pro každou metropolitní oblast navrženy obecné cesty rozvoje, a pak jsou krátce nastíněny současné výzvy, stojící před jednotlivými metropolemi. Uvedené programy představují návrhy perspektivních budoucích aktivit pro uvedených pět středoevropských hlavních měst. Spíše než o ucelené metropolitní strategie se tedy jedná o strukturovaný soubor možných činností. Byly vytvořeny v úzké spolupráci se skupinami důležitých místních a regionálních subjektů z uvedených pěti hlavních měst. Programy jsou především vystavěny na interaktivních diskusích o empirických

výsledcích projektů s celou řadou vybraných aktérů. Předložené návrhy tudíž nevyhnutelně představují selektivní hledisko. Pocházejí však z diskuse zainteresovaných stran o empirických výsledcích projektů, a proto odrážejí empirické analýzy, provedené během projektu.

Metropolitní program pro Bratislavu

Vize

Metropolitní Bratislava by měla zvýšit svou konkurenceschopnost pomocí jasného vyprofilování, založeného na činnostech stojících na intenzivních znalostech v klastrech vědy a výzkumu. Zároveň potřebuje zlepšené přístupy přeshraničního vedení, aby mohla realizovat soubor strategických činností na podporu inkluzivního metropolitního rozvoje.

Činnosti

Bratislava by se měla zaměřit na posílení pozice a konkurenceschopnosti metropolitní oblasti pomocí intenzivnějšího prosazování činností vycházejících ze znalostí a měla by se soustředit na důležité služby a klastry výzkumu a vývoje.

Výzvy a překážky

Geografická poloha bratislavské metropolitní oblasti ve středu regionu kolem řeky Dunaje představuje důležitý potenciál, který zatím čeká na své využití. Je zapotřebí plánovat přístupy a s nimi spjaté formy vedení, aby se posílila metropolitní konkurenceschopnost, což zahrnuje celé nastavení městského a regionálního řízení. Zainteresovaní aktéři se musí zaměřit na přeshraniční management, koordinaci činností, společné rozhodování a další iniciativy, které podporují neustálou výměnu informací.

Inteligentní metropolitní rozvoj

Rozvoj infrastruktury a institucí má tendenci být inkluzivní, zatímco ekonomická specializace a strategie na vytváření image silně podporují metropolitní konkurenceschopnost. Navrhované činnosti v oblasti správy a životního prostředí je třeba chápat tak, že budou mít inkluzivní tendenci pouze z krátkodobého hlediska, a že budou mít schopnost zlepšit výkonnost metropolitní Bratislavy v oblasti konkurenceschopnosti z hlediska dlouhodobého.

Metropolitní program pro Budapešť

Vize

Konkurenceschopnost Budapešti by se měla zlepšit pomocí vyprofilování metropolitní oblasti jakožto metropole regionu v oblasti Dunaje. Zároveň je třeba nezapomínat na vyváženější rozložení ekonomických funkcí v metropolitní oblasti, jež je prostředkem k dosažení územní soudržnosti.

Činnosti

Základní potenciál tohoto přístupu zainteresované strany dobře vnímají. Pokrývá několik oblastí činností. Navrhované aktivity zahrnují celou řadu témat, od vytváření image, přes činnosti v oblasti infrastruktury a správy až k environmentálním tématům.

Výzvy a překážky

Výzvu tvoří převaha administrativního hlavního města v dosud převážně monocentrickém metropolitním regionu pouze s omezeným množstvím podcenter a výrazným soustředěním metropolitních funkcí v jádrovém městě. Opatření v oblasti infrastruktury a správy, jež by zmírnila toto dominantní postavení, jsou na hlavních místech seznamu opatření, neboť by mohla vést Budapešť k více inkluzivnímu rozvoji.

Inteligentní metropolitní rozvoj

Přístupy k metropolitnímu plánování musí vzít více do úvahy regionální potenciál přilehlých území, jelikož by tato území mohla být oporou jak pro konkurenceschopnost města v Podunajském regionu, tak zároveň i pro inkluzivnější metropolitní rozvoj.

Metropolitní program pro Lublaň

Vize

Metropolitní Lublaň by měla svůj rozvoj řídit prostřednictvím specifických činností v ekonomické sféře a propagovat svoji image jakožto atraktivního střediska vzdělávání a výzkumu. Polycentrický rozvoj je třeba posílit, aby se zaručil územně soudržnější rozvoj.

Činnosti

Měla by se učinit opatření, aby se zlepšily funkční vztahy v metropolitní oblasti. Patří mezi ně rovněž činnosti vedoucí k dosažení rovnoměrnějšího rozdělení metropolitních funkcí na regionální úrovni. Význam Lublaně jakožto středně velkého evropského města vedl k soustředění specifických funkcí v hlavním městě včetně negativních vedlejších vlivů, které musí tvořit součást programu činitelů, vytvářejících politiku, aby město nepřišlo o svou vysokou životní úroveň. Dále by se měla Lublaň snažit vytvořit integrovanější udržitelný dopravní systém a rovněž zlepšit metropolitní začlenění do mezinárodního kontextu. Navíc je třeba okrajovou polohu v rámci středoevropského Podunajského regionu kompenzovat zlepšením dopravního spojení s dalšími hlavními městy středoevropského Podunajského regionu.

Výzvy a překážky

Hlavní výzva pro toto město spočívá v jeho okrajové poloze v rámci středoevropské Podunajské oblasti. Zdá se, že neexistuje jednotný názor na to, zda by město mělo orientovat své aktivity na střední Evropu, Balkán nebo Středomoří.

Inteligentní metropolitní rozvoj

Jsou zapotřebí přístupy k metropolitnímu vedení, jež podporují účast místního obyvatelstva na rozhodovacích procesech, která by mohla vést ke větší sociální soudržnosti. Rozrůznění ekonomických aktivit by zároveň mohlo napomoci zlepšení konkurenční pozice Lublaně. Úsilí v oblasti vedení, jako je institucionalizovaná spolupráce a harmonizované financování, je tedy velice důležité pro inteligentní rozvoj, který vyrovnává inkluzivní rozvoj a rozvoj konkurenceschopnosti.

Metropolitní program pro Prahu

Vize

‘Znalost’ je klíčové slovo pro metropolitní rozvoj Prahy; rozvoj znalostní ekonomiky může posilovat konkurenceschopnost i inkluzi současně. Další rozvoj kulturní image metropolitní Prahy může být hnacím motorem jak ekonomické prosperity, tak i sociální soudržnosti.

Činnosti

Důležitým cílem metropolitní Prahy je výměna vědomostí na několika úrovních. Je třeba zintenzívnit spolupráci v regionálním a středoevropském měřítku a učit se od ostatních, sdílet vlastní zkušenosti a získat vhled do těch oblastí, ve kterých lze metropolitní politiku zlepšit. Měla by se rovněž podporovat výměna vědomostí mezi důležitými aktéry na regionální úrovni. V rámci tohoto kontextu by se měly aktivně začleňovat společné středočeské kulturní hodnoty jakožto základ rozvoje metropolitní image města Prahy. O těchto hodnotách je třeba otevřeně diskutovat, aby se zajistil inkluzivní charakter pomocí posílení společné metropolitní identity.

Výzvy a překážky

Největší výzvu pro Prahu představuje nedostatek existující spolupráce na regionální úrovni. To bude vyžadovat inovativní cesty, vedoucí k překonání současných zděděných institucionálních bariér spolupráce, zvláště mezi městem a regionální úrovní.

Inteligentní metropolitní rozvoj

Lze očekávat, že jasná strategie podpory výměny znalostí na několika úrovních zvýší nejen metropolitní konkurenceschopnost, ale mohla by mít rovněž inkluzivní dopady. Odstranění neefektivnosti a podpora inovativních přístupů v metropolitním plánování vytvoří prostor pro integraci širší skupiny aktérů.

Metropolitní program pro Vídeň

Vize

Metropolitní Vídeň stojí před výzvou nalézt směsici strategických aktivit, které zajistí její evropskou konkurenceschopnost a zároveň i atraktivitu pro její obyvatele. Tento přístup rovněž zahrnuje teritoriální soudržnost na regionální úrovni. Postavení a funkce města v rámci Podunajského regionu by se mělo velice jasně definovat na základě participativního přístupu.

Činnosti

Ústředním bodem zaměření plánovacích činností ve Vídni by mělo být zlepšení dopravní dostupnosti na regionální úrovni, zvláště pokud jde o zlepšení infrastruktury regionální veřejné dopravy. Čelní postavení Vídne v oblasti environmentálního rozvoje hraje podpůrnou roli jak při rozvoji ekonomické konkurenceschopnosti tak i udržitelného metropolitního rozvoje. Město by se mělo dále snažit posilovat svoji image zeleného města (například rozšířením svého zaměření na environmentální technologie). Je třeba iniciovat přístupy vedení, jež jednoznačně integrují sociální skupiny, které o této cestě k budoucímu rozvoji pochybují. Procesy učení, z nichž plyne společné rozhodování o přidělování specifických metropolitních funkcí, hrají v této oblasti rozhodující roli. Měly by se pravidelně organizovat společné akce na výměnu znalostí, aby se zlepšil vztah mezi samotným městem a menšími středisky, a aby se vyjasnila role Vídne v síti měst v Podunajském regionu.

Výzvy a překážky

Hlavní výzvu představují současné nedostatky integrovaného městského regionu v institucionální a dopravní sféře, ale také v oblasti přidělování metropolitních funkcí v regionu. Měla by se učinit opatření na překonání těchto překážek, aby se zajistila soudržnost při rozvoji oblasti.

Inteligentní metropolitní rozvoj

Lze očekávat, že strategie podporující výměnu znalostí budou mít převážně inkluzivní účinky, zatímco posílení image Vídne jakožto zeleného města šetrného k životnímu prostředí by mělo rovněž přispět ke konkurenceschopnosti města, neboť se image Vídne více zvýrazní.

Program pro Střední Evropu

V následující sekci jsou nastíněny možné budoucí činnosti Podunajské oblasti ve střední Evropě. Jedná se o návrhy přínosných budoucích činností pro pět středoevropských metropolí. Spíše než o komplexní strategie se jedná o strukturovaný soubor možných aktivit. Podobně jako výše uvedené "metropolitní programy" byly vytvořeny v úzké spolupráci se skupinou hlavních místních a regionálních aktérů z uvedených pěti metropolí. Spíše než o ucelené metropolitní strategie se tedy jedná o strukturovaný soubor možných činností. Byly vytvořeny v úzké spolupráci se skupinami důležitých místních a regionálních subjektů z uvedených pěti hlavních měst. Programy jsou především vystavěny na interaktivních diskusích o empirických výsledcích projektů s celou řadou vybraných aktérů. Předložené návrhy tudíž nevyhnutelně představují selektivní hledisko. Pocházejí však z diskuse zainteresovaných stran o empirických výsledcích projektů, a proto odrážejí empirické analýzy, provedené během projektu.

Společné strategické činnosti pěti metropolí POLYCE by měly posílit pozici každé metropole a zlepšit různé formy polycentrických vztahů středoevropské podunajské zóny. Společné strategické snahy metropolí POLYCE se musí výslovně zaměřit na aspekty územní soudržnosti v rámci středoevropské / podunajské zóny. Zlepšení polycentrických vztahů by mohlo napomoci při ovlivňování / managementu procesů metropolizace a s ní spojeného metropolitního růstu.

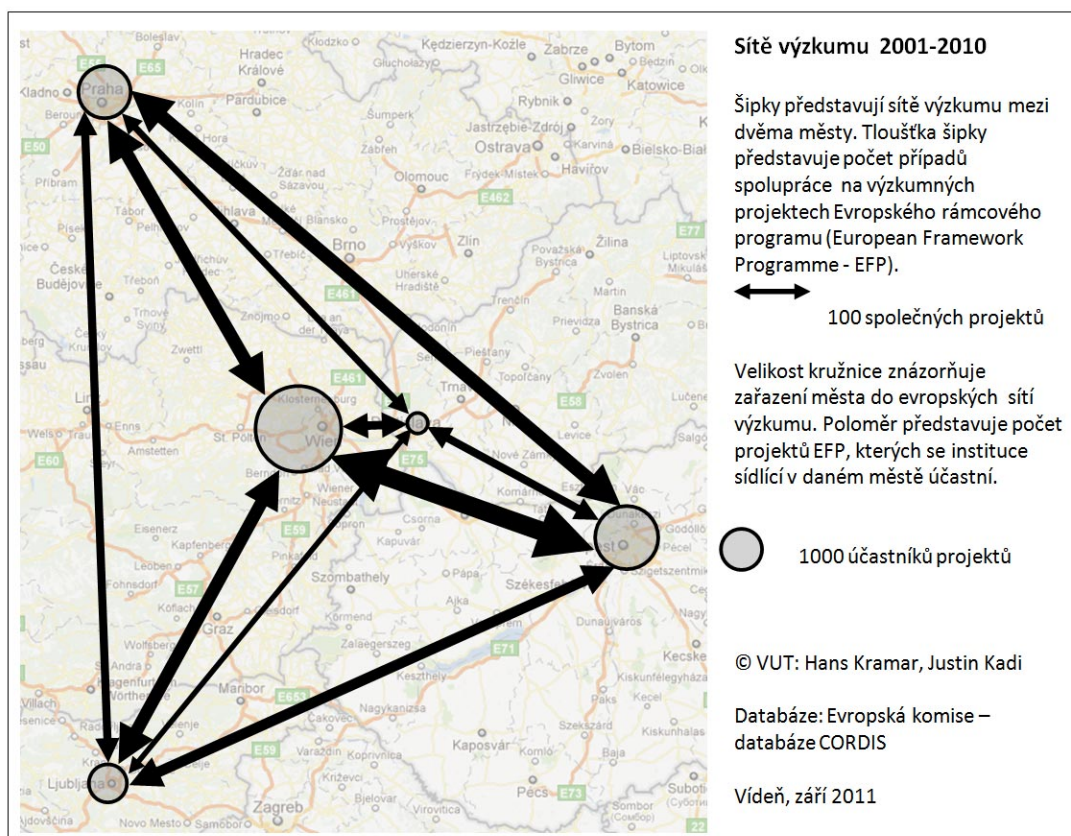
- Možnosti a výhody spolupráce mezi metropolemi POLYCE jsou zvláště silné na poli znalostní ekonomiky, managementu dopravy a metropolitní správy.
- Vztahový kapitál (např. jazykové znalosti, nová správní a strategická kapacita) mezi hlavními středoevropskými aktéry je potřeba zlepšit. To znamená (1) zlepšit kontakty a přístup k informacím, (2) transformovat informace do cenných znalostí o partnerských metropolitních pomoci neustálých a systematických kontaktních možnostech, (3) zlepšit společný lobbying za zájmy partnerů ze středoevropské podunajské zóny v rámci EU.
- Diskuse ukázaly, že všech pět hlavních měst se ve svém vlastním geografickém kontextu snaží nalézt svoji pozici vůči sousedním regionům a zemím. Územně soudržný rozvoj ve středoevropské podunajské zóně ale potřebuje nové společné strategické snahy, které podporují nejen činnosti vedoucí ke zlepšení přístupnosti pomocí investic do infrastruktury.
- Historické, sociální a ekonomické vazby uvedených pěti metropolí by měly být dostatečným základem pro další spolupráci mezi veřejnými institucemi, občanskou společností a soukromým podnikáním. Tyto vztahy lze rozšířit a prohloubit pomocí různých přeshraničních propojovacích projektů, které mohou být podporovány v rámci současných programů EU v oblasti regionální politiky: programy v oblasti "Evropské územní spolupráce" (ETC), meziregionálním programem spolupráce, cíleným na podporu různých typů městských sítí; program URBACT II, který je zvláště zaměřen na výměnu informací o městech; program transnacionální spolupráce "Střední Evropa", zaměřený vedle uvedených metropolí také na jejich zázemí.
- Vzhledem k tomu, že oblast tohoto programu rovněž zahrnuje Polsko, východní a jižní části Německa a sever Itálie, klade tento program metropole POLYCE do širšího prostorového kontextu a spojuje je s městy jako Berlín, Varšava, Mnichov a Milán, jež jsou pro středoevropský region vysoce důležitými partnery.
- Strategické činnosti spolupráce by měly brát v úvahu Evropskou strategii pro Podunajský region. Všechny pět metropolí může hrát společně důležitou roli při řízení dalších cest rozvoje této strategie. Slibná snaha hrát roli iniciátorů a důležitých hnacích motorů v některých specifických oblastech podunajského regionu již existuje, ovšem je třeba ji mezi uvedenými pěti městy dobře koordinovat.

Pokud jde o polycentricitu, všech pět měst POLYCE určitým způsobem vyniká a každé z nich tvoří důležitý článek v síti středoevropských měst. Nicméně některé z nich musí ještě zlepšit svou vnitřní polycentrickou strukturu, posílit své spojení s evropskými ekonomickými nebo výzkumnými sítěmi či zdokonalit svou konektivitu. Nejrůznější toky, sítě a spolupráce mezi městy je mohou navzájem stimulovat a posilovat. Zlepšení politických, ekonomických a sociálních sítí pomocí patřičných opatření v oblasti vedení pak následně zcela jistě vytvoří lepší podmínky pro všechny druhy interakcí mezi městy POLYCE.

- Vídeňský městský systém je z hlediska fungování zdaleka nejvíce integrován ze všech uvedených metropolí. Dvě menší města, Bratislava a Lublaň, jsou lépe včleněna do vyrovnaného systému malých a středně velkých okolních měst. Budapešť, Vídeň a Praha hrají ve svých metropolitních regionech daleko dominantnější úlohu.
- Data o dojížděci jednoznačně ukazují rozdíl mezi funkčně integrovaným městským systémem Vídně a městskými systémy v bývalých komunistických zemích, kterým hlavní města dominují díky jednosměrnému dojíždění do města a hierarchickému podřízení menších středisek v okolní metropolitní oblasti.
- Silné (ekonomické) vazby lze vidět mezi Budapeští, Prahou a Vídní – všechny tři metropole jsou také vysoce zaintegrované do širších evropských a globálních sítí.
- Centrální řídicí funkce se podle očekávání nacházejí v Budapešti, Praze a Vídni, Vídeň ale ve srovnání s ostatními městy v regionu vyniká díky přítomnosti důležitých firem a účasti ve více výzkumných projektech v rámci evropské spolupráce. Praha zaujímá první místo v

oblasti počtu vztahů FIRE firem (finančních, pojišťovacích a realitních) v rámci regionu a také vykazuje silné spojení s dalšími evropskými nebo světovými městy.

- Podíváme-li se na situaci z hlediska rozdílné velikosti měst, vede si Bratislava velice dobře v rámci firemních sítí ve středoevropském Podunajském regionu a rovněž tak i v globálním měřítku. Lublaň hraje silnější úlohu v evropské síti výzkumu.
- Vztahy mezi městy v oblasti firemních a výzkumných sítí jsou výrazně ovlivňovány dobou potřebnou k cestování a etnickými pouty, což ukazuje na setrvalý vliv dopravní dostupnosti a historických vztahů na ekonomické aktivity.

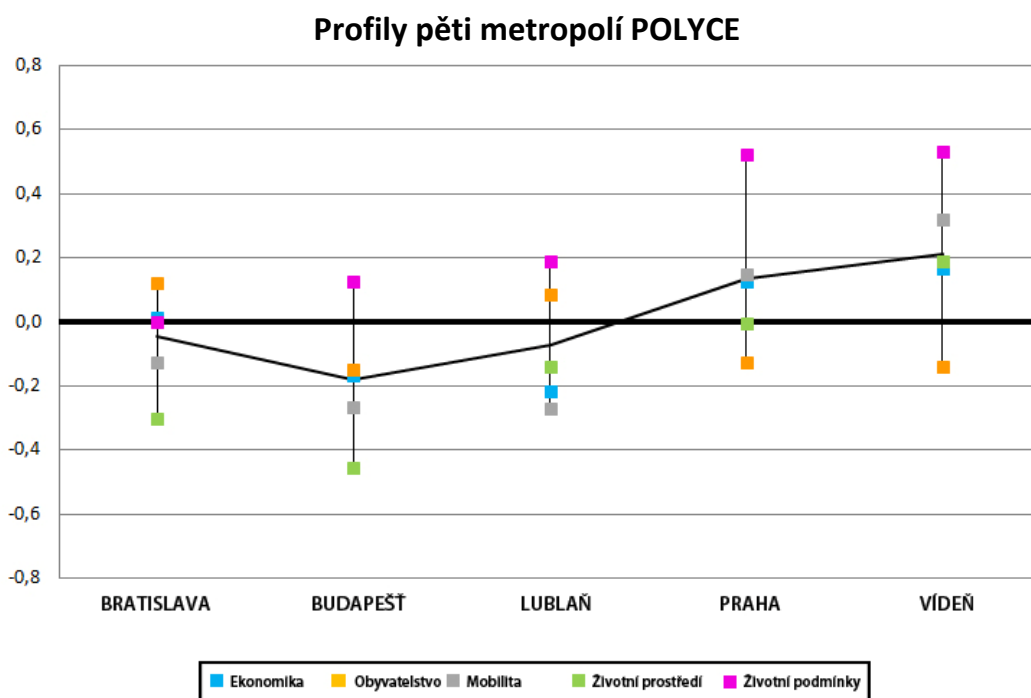

Obrázek 2: Síť výzkumu mezi metropolemi POLYCE (2001-2010)

Analyzované středoevropské metropole mají jeden společný rys: všechny poskytují vynikající životní podmínky. Společné iniciativy musí tento aspekt brát v úvahu, zvláště pokud proces metropolizace s sebou přináší aspekt růstu, který může tyto mimořádně dobré podmínky ohrozit. Dále je rovněž jasné, že každé z těchto pěti měst může hrát jinou, možná rozhodující úlohu při vytváření konkurenceschopnosti středoevropského systému měst v širším prostorovém kontextu.

- Analýza ukazuje, že všech pět zkoumaných metropolitních oblastí si vede dobře, pokud jde o životní podmínky. Důležitá je skutečnost, že toto je jediná metropolitní charakteristika, kde všech pět měst získalo nadprůměrné skóre ve vzorku 50 srovnávaných evropských měst.
- Celkově pouze Praha a Vídeň si vedou lépe než je průměr vybraných měst. Pokud jde o ekonomický rozvoj, vedou si z pěti metropolitních oblastí POLYCE nejlépe. Přesto však více profitují z dalších úspěšných charakteristik, jako jsou vysoce ceněné životní podmínky. Zároveň je však ovlivňují slabé stránky v oblasti demografie, vzdělávání a malé etnické diverzity – vše je zařazeno pod kategorií Obyvatelstvo.

- Bratislava a Lublaň si naopak v kategorii Obyvatelstvo vedou velice dobře – díky tomu se obě metropole v rámci pěti měst POLYCE staví do důležité pozice, zvláště pokud jde o přístupy podporující vzdělávání a etnickou diverzitu.
- Profil Vídně ukazuje důležité postavení města jakožto vzorového modelu v otázkách životního prostředí. Ačkoliv severská a západoevropská města si v této oblasti vedou ještě lépe než Vídeň, ve srovnání se středoevropskými partnery vídeňská metropolitní oblast vykazuje zcela zřetelně vysoké hodnoty. Totéž platí pro Mobilitu (zahrnuje veřejnou dopravu, dostupnost apod.), kde je postavení Vídně přinejmenším stejně dobré.

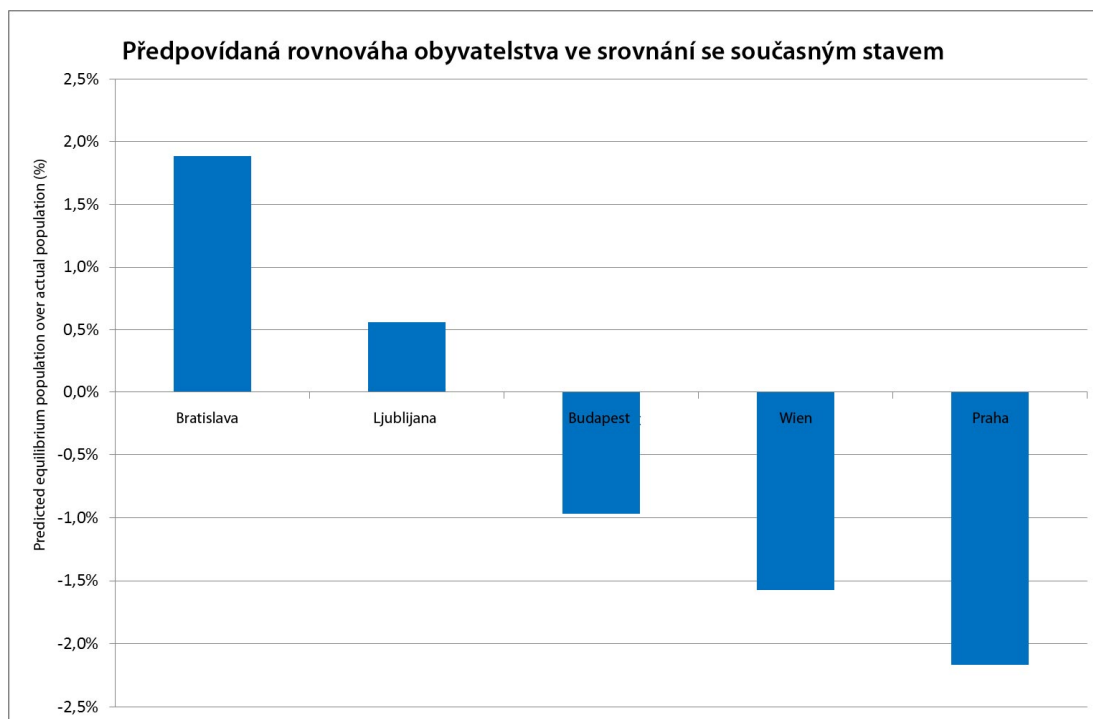

Obrázek 3: Profily pěti metropolí POLYCE

Před všemi pěti metropolemi stojí různé výzvy v oblasti populačního růstu, když se vezmou v úvahu nejnovější podmínky metropolitních oblastí. Praha, a v menší míře Vídeň a Budapešť, by měla vypracovat strategie a specifická opatření pro zdravé prostorové struktury ve funkční metropolitní oblasti. Bratislava a v menší míře Lublaň, na druhé straně, vykazují potenciál v oblasti svých základních podmínek pro populační růst. Podkladové empirické výsledky dokreslují tyto faktory, jež mají pozitivní i negativní dopady na vyrovnání se s městským růstem a kladou důraz na důležitost zdravé metropolitní strategie plánování:

- Ceny pozemků, sociální potíže spjaté s městským životem a rovněž suburbanizace a urban sprawl představují nejdůležitější náklady rozvoje a mají negativní vliv na populační růst. Proto jsou tyto faktory klíčové pro městský rozvoj v budoucnu.
- Občanská vybavenost, která představuje atraktivitu metropole, odvětvová diverzita, polycentricita vztahů v činnostech spojených s intenzivními znalostmi (výzkumné sítě) a metropolitní funkce (mocenské funkce v politické, ekonomické a kulturní sféře), to vše má jasný kladný dopad na velikost městských aglomerací.
- Identifikace vlivů těchto faktorů ukazuje na důležitost zdravé prostorové struktury metropolí ve formě vytváření externích sítí a snížení živelného růstu města.

- Tyto faktory – spjaté se zdravou metropolitní a plánovací strategií s odpovídajícími projekty – generují vyšší městské přínosy a efektivitu, a přitom zároveň snižují náklady spojené s fyzickou velikostí. Rozvíjení urbánních kvalit, občanské vybavenosti a přilákání profesionálů představujících silný lidský kapitál, bude mít za následek zvýšení atraktivity a konkurenceschopnosti a bude podporovat širší, více diverzifikované městské prostředí.

Obrázek 4: Základní podmínky dalšího městského rozvoje v metropolích POLYCE

Potřeba dalšího výzkumu

Výzkum vztahových aspektů polycentricity: Je možné prohloubit výzkum na úrovni vzájemných funkčních vztahů ve středoevropském prostoru. Spolupráce a sítě mezi uvedenými pěti metropolemi POLYCE a dalšími evropskými nebo světovými městskými uzly vyžaduje další výzkum, zvláště v oblasti ekonomických a sociálních vazeb.

Úloha středně velkých měst v soudržném rozvoji: Vzhledem k tomu, že tento výzkum byl založen na zkoumání pěti velkých středoevropských metropolí, nebyly otázky důležitosti středně velkých městských aglomerací řešeny. Výzkum jejich úlohy v polycentrických sítích velkých metropolí je zřejmě důležitý, jelikož mají pravděpodobně rozhodné slovo v polycentrickém a v důsledku toho i v soudržném rozvoji.

Vymezení metropolitních oblastí: Prostorové rozložení obyvatelstva a dojíždění jsou pouze výchozím bodem při definování funkčně integrovaných metropolitních oblastí. Vzhledem k tomu, že jejich vymezení několikrát požadovaly nejrůznější zainteresované subjekty, bezprostředním úkolem by mělo být dohodnutí společného přístupu k vymezování metropolitních oblastí.

Debaty s řídicí mocí při cílené analýze: Integrace místních a regionálních odborníků na cílenou analýzu ESPON bere na vědomí důležitost přisuzovanou komunikativním přístupům v plánování. Toto uznání je vysoce ceněno, přestože je v některých ohledech příliš omezený. Úloha městských správních úřadů jakožto partnerů projektu nebývá vždy dostatečně jasná a zatímco obecný požadavek na integraci dalších subjektů je vnímám pozitivně, časový rámec pro realizaci takových metodologických přístupů není dostačující. Proto by se měly vést debaty s řídicí mocí a mělo by se diskutovat o kompromisu mezi krátkodobými výsledky a hloubkovými analýzami.

www.espon.eu

The ESPON 2013 Programme is part-financed by the European Regional Development Fund, the EU Member States and the Partner States Iceland, Liechtenstein, Norway and Switzerland. It shall support policy development in relation to the aim of territorial cohesion and a harmonious development of the European territory.